

INHOUD

Woord vooraf	5
Inhoud	9
Lijst met afkortingen	13
Lijst met grafieken	17
Lijst met tabellen	19
Lijst met figuren	21
ALGEMENE INLEIDING	23
DEEL I	
DE ONTDEKKING VAN DE HAVENS: LITERATUUROVERZICHT EN THEORIEVORMING	27
Hoofdstuk 1 De internationale maritieme economische geschiedenis en de havenrevival	29
1. Opkomst van de maritieme economische geschiedenis	29
2. Historici ontdekken de havens: de havenrevival	37
Hoofdstuk 2 De haven van Antwerpen in de literatuur: terug van nooit weggeweest?	41
1. Overzichtstudies	43
2. Vergelijkende studies	46
3. Stads geschiedenis	48
4. Studies van deelaspecten	49

Hoofdstuk 3 Hoe de havenexpansie verklaren? Referentiekader, begripsomschrijving en theorievorming	57
1. De havenfuncties en het voorland-achterlandcontinuüm als referentiekader	57
2. De ‘functieverschuivingen’ als invulling van het referentiekader	63
3. De spelers in het referentiekader	69
4. Het referentiekader en de internationale theorievorming: het Hanseatisch model	77
Besluit bij deel I	85
DEEL II	
OVER TONNEN, TONNENMAAT EN TOEGEVOEGDE WAARDE: DE CIJFERS AAN HET WOORD	89
Hoofdstuk 1 Beknopt bronnenoverzicht	91
1. Douane	91
2. Havenbestuur	99
3. Nationale maatschappij der Belgische spoorwegen	103
4. Ministerie van Openbare Werken	105
Hoofdstuk 2 Scheepsbewegingen	109
1. Begripsomschrijving	109
2. Methodologie	113
3. Descriptieve analyse scheepsbewegingen	114
Hoofdstuk 3 Goederenstromen	127
1. Begripsomschrijving	127
2. Overzeese goederenstromen: lang leve de diversiteit!	129
3. Overlandse goederenstromen: achterlandvervoer voor het eerst in kaart	160
Hoofdstuk 4 Toegevoegde waarde	211
1. Begripsomschrijving	213
2. Methodologie	213
3. Toegevoegde waarde in de Antwerpse haven (1950-2000)	219
4. Betrouwbaarheid toegevoegde-waarderaming	225
Besluit bij deel II	227

DEEL III

KAPERS OP DE KUST: ANTWERPEN EN HAAR CONCURRENTEN IN DE HAMBURG-LE HAVRE RANGE 229

Hoofdstuk 1 Methodologie comparatief onderzoek	231
1. Methodologie strategische positioneringsanalyse	231
2. Methodologie raming toegevoegde-waardecreatie Rotterdam	236
3. Bronnenbespreking	239
Hoofdstuk 2 Goederenstromen: Rotterdam boven	243
1. Algemene positionering: van derde naar tweede haven in Europa	243
2. De trafiekstructuur van de haven van Antwerpen ten opzichte van de andere rangehavens	248
3. De trafiekstructuur van de rangehavens ten opzichte van de haven van Antwerpen	260
4. Slotbeschouwingen	275
Hoofdstuk 3 Toegevoegde waarde: Antwerpen boven	279
1. Antwerpen boven, of toch niet?	280
2. Toegevoegde waarde per ton overslag: Antwerpen blijft kampioen	285
3. Welvaartcreatie stagneert dankzij containerisatie	287
4. Economisch belang van de havens loopt uiteen	289
5. Slotbeschouwingen	290
Besluit bij deel III	293

DEEL IV

DETERMINANTEN VAN DE HAVENONTWIKKELING: ANTWERPEN SPEELBAL VAN DE WERELDECONOMIE? 297

Hoofdstuk 1 Technologische en organisatorische innovaties: de havenindustrialisatie	299
1. Fasering: van assemblage- tot distributiecentrum	301
2. Determinanten van de havenindustrialisatie: het belang van de lokalisatiefactor 'haven van Antwerpen'	308
3. Impact van de havenindustrialisatie op de goederenstromen	316
4. Slotbeschouwingen	319
Hoofdstuk 2 Havenbestuur en havencapaciteit: van tool port naar landlord port	321
1. 1863-1890: eerste pragmatische uitbreidingen van de tool port	323
2. 1890-1906: duur betaald politiek immobilisme	328

3. 1907-1940: eerste planmatige expansie van de tool port: té ambitieus?	330
4. 1946-1972: de industrialisatie als voorbeeld van een landlord strategie	336
5. 1973-2000: landlord port ten voeten uit	342
6. Slotbeschouwingen	348
Hoofdstuk 3 Lijnvaart: alfa en omega	351
1. Impact van de lijnvaart in cijfers	352
2. Verklaan havengelden en -gebruiken het belang van de lijnvaart in de Antwerpse haven (1860-1960)?	358
3. De container als nieuwe factor in de 'Antwerpse lijnvaart'	369
4. Slotbeschouwingen	390
Besluit bij deel IV	393
ALGEMEEN BESLUIT	397
BIBLIOGRAFIE	405
Bronnen	407
<i>Artikels en monografieën</i>	411
BIJLAGEN	449
Nomenclatuur voor Vervoerstatistieken	451
Scheepsbewegingen van/naar de haven van Antwerpen	453
Overzeese goederenstromen van/naar de haven van Antwerpen	454
Overlandse goederenstromen van/naar de haven van Antwerpen	455
Overzicht van de evolutie van de Antwerpse haveninfrastructuur	459
Kaart van de ruimtelijke expansie van de Antwerpse haven	463